

NOORD-HOLLAND: BAKERMAT VAN DE AMSTERDAMSE SCHOOL

Noord-Hollandse hooiberg en makelaar als inspiratie voor Het Schip

Inleiding

De Amsterdamse School is een kunst- en architectuurstroming die ondanks wat de naam doet vermoeden, overal in Nederland voorkomt. Het is een stroming die nauw verweven is met de opkomst van goede volkshuisvesting door woningbouwcorporaties. De invloed van de beweging gaat ver over de landgrenzen. Veel elementen van de vormtaal hebben hun oorsprong in de regio.

In Nederland vond begin vorige eeuw in dezelfde tijd als de opkomst van de Amsterdamse School, de tuinstadgedachte aanhang onder vooruitstrevende architecten die slechte woonomstandigheden in de speculatiebouw wilden bestrijden. Het is dan ook niet toevallig dat veel Amsterdamse School gebouwen zich bevinden in de tuindorpen die voortkwamen uit de tuinstadgedachte.

Noord Holland is zeer rijk aan gebouwen in de stijl van de Amsterdamse School. Voor velen is het een verrassing hoe groot die rijkdom is. Noord Holland kan gerust “De bakermat van de Amsterdamse School” genoemd worden. Amsterdamse School Museum Het Schip wil hier de komende jaren aandacht aan besteden.

De Amsterdamse School

De Amsterdamse School vertelt het verhaal van goede woningbouw, vorming en emancipatie. Grote (sociale) woningbouwprojecten en scholen zijn hier voorbeelden van, naast de veelal bekendere voorbeelden als het Scheepvaarthuis in Amsterdam, de Bijenkorf in Den Haag en Radio Kootwijk op de Veluwe.

De nieuwe expressionistische architectuurstroming die aan het begin van de 20ste eeuw ontstond bevat elementen van de Arts and Crafts en de Art Deco, maar dan op een geheel eigen Nederlandse wijze. De beweging heeft veel architecten en kunstenaars in de wereld beïnvloed. Behalve met ‘het grote’ hield de Amsterdamse School zich ook met ‘het kleine’ bezig: aan de inrichting van de openbare ruimte werd veel aandacht geschonken. Op tal van plekken in Amsterdam staat straatmeubilair in Amsterdamse Schoolstijl, dat de openbare ruimte een verzorgd aanzien geeft.

De Amsterdamse School valt te zien als een Noord-Hollands fenomeen met nationale en internationale allure. Overal in Noord-Holland bevindt zich deze architectuurstijl.

De architecten van de Amsterdamse School beperkten zich niet enkel tot sociale woningbouw, alles werd vorm gegeven: villa's, kerken, straatmeubilair tot het interieur. Heel bekend zijn bijvoorbeeld de villa's in Park Meerwijk in Bergen, die tot in Japan bekend zijn. Of de villa's en tuindorpen van de

architect van Han van Loghem in Haarlem, die hun invloed hadden in de stad Kemerovo in Rusland. In Hilversum bevinden zich de tuindorpen en het weergaloze stadhuis van de architect Dudok die elke architectuurstudent in de wereld kent. De stijl is terug te zien in de mooie elektriciteitshuisjes, in de tuindorpen of de monumenten, zoals de ramen in de kerk van Edam, of de muurschilderingen in het Provinciehuis of het kerkje in Andijk van architect Reitsma.

Dat deze stroming veel aanzien geniet, mag wel blijken uit de grote internationale belangstelling voor de Amsterdamse School die vandaag de dag bestaat. Belangstelling onder architecten, architectuurhistorici en stedenbouwkundigen, maar ook onder binnen- en buitenlandse toeristen.

Zeker nu ons land en ook de provincie Noord-Holland voor een grote woningbouwopgave staan, is aandacht voor de schoonheid en de kwaliteit van de Amsterdamse School niet meer dan logisch.

De tuinstadgedachte

In samenwerking met de Gemeente Hilversum zijn afspraken gemaakt over betrokkenheid van Hilversum in het project De Tuinstadgedachte. Dit project is gestart als opmaat naar 2024, toen 100 jaar geleden in Amsterdam de grote internationale Tuinstadconferentie plaats vond, waarbij ook de initiatiefnemer Ebenezer Howard en de Duitse tuinstadarchitect Bruno Taut aanwezig waren. Hilversum speelde toen als Tuinstad een belangrijke rol door de internationale gasten rond te leiden en wil ook 100 jaar later deze rol vervullen.

Michel de Klerkjaar

De grote inspirator van de Amsterdamse School is de architect Michel de Klerk. Veel van zijn inspiratie komt uit Noord- Holland. Ook bevinden alle grote bouwwerken van hem zich in de provincie Noord-Holland. Zijn eerste gebouw - waar alles mee begon – is een kleine woning in Uithoorn. Maar hij heeft ook de bloemenveiling in Aalsmeer gebouwd en een woonhuis in Hilversum.

In 2023 is het 100 jaar geleden dat Michel de Klerk, grondlegger van de Amsterdamse School en een wereldberoemd architect, op 39-jarige leeftijd overleed. Museum Het Schip zal hier uitgebreid bij stil staan.

Museum Het Schip

Museum Het Schip is behalve museum ook het kenniscentrum en de uitvalbasis voor rondleidingen en excursies in de stad en de regio. Het Museum ontstond in 2001 in het voormalig postkantoor dat zich in volkswoningcomplex Het Schip bevindt, hét hoogtepunt van de Amsterdamse School. Het museum vertelt het verhaal van de stijkenmerken van de Amsterdamse School en de opkomst van de volkswoningbouw vanaf Woningwet 1901. Het Museum geeft inspiratie om deze bouwstijl in zijn volle breedte te ontdekken, van villa's, kerken en tuindorpen voor de sociale woningbouw tot straatlantaarns.

Het museum is uitgegroeid tot een plek waar 45.000 bezoekers per jaar uit de hele wereld naartoe komen. Het is een ideaal startpunt gebleken voor de vele rondleidingen en excursies, ook in de provincie. De meerwaarde van een samenwerking ligt er ook in dat groepen via Museum Het Schip ook geënthousiasmeerd worden om de provincie in te trekken. Iets dat aansluit bij het beleid om toeristen te spreiden.

In 2016 kreeg het museum een flinke uitbreiding. Alle belangrijke partijen hebben samengewerkt om het bedrag van 6 miljoen voor de uitbreiding bij elkaar te krijgen, waaronder de Gemeente Amsterdam, de Provincie Noord-Holland en vele grote fondsen. Vanwege de betrokkenheid van de Gemeente en de Provincie heeft ook de Getty Foundation uit Amerika een substantieel bedrag gegeven om dit mogelijk te maken. De Getty Foundation zag het belang van de Amsterdamse School als architectuur stroming die nog altijd in de wereld inspiratie levert.

Samenwerkingen

De komende jaren staan in het teken van de Amsterdamse School en de Internationale Tuinstadgedachte, middels lezingen, rondleidingen en samenwerkingsverbanden met diverse Gemeenten, Erfgoedhuizen, musea en instellingen. In 2024 vindt de grote expositie en conferentie plaats. Ook andere tuindorpen en tuinsteden in Noord-Holland worden dan in het 'zonlicht' gezet en voor de conferentie werkt het museum samen met diverse Gemeenten, de AFWC (Amsterdamse federatie van Woningcorporaties) en de EFL (European Federation for Living).

Programmering

Om de kunst en de architectuur van de Amsterdamse School in Noord-Holland onder de aandacht te brengen, levert het museum diverse activiteiten als lezingen, rondleidingen, bustochten, fietstochten, symposia etc. [De wens is dit samen met de lokale partijen \(Erfgoedhuis, Historische kringen\) te doen, zodat de kennis verankerd blijft.](#)

Heel belangrijk voor de interactie met publiek is de kennisdeling en uitwisseling op het "Platform Wendingen", de interactieve database waarop alle Amsterdamse School architectuur in Nederland wordt beschreven. Veel gebouwen in de Provincie Noord-Holland komen hierop voor. Het zijn de 'ambassadeurs' in Noord-Holland die hieraan meewerken. Het platform is onder meer een vraagbaak voor bewoners over hoe Amsterdamse School gebouwen in stand te kunnen houden. Zo kwamen er de afgelopen jaren vragen over een huisje in Zandvoort, een botenhuis in Aalsmeer of een gebouwtje in Amstelveen dat op de nominatie van sloop stond.

Graag werken wij dit plan verder uit. Wij vragen dan om twee bijdragen: Een bijdrage voor bovengenoemd project en een bijdrage aan onze exploitatie.

In verband met het reddingsplan van Museum Het Schip zouden wij als samenwerkingspartner ook een **bijdrage** willen vragen mbt ons exploitatie. Dit tekort is 147.000 per jaar over 4 jaar.

